

Huiveringwekkende multimediashow

Theater

Romeinse Tragedies

► In deze productie loopt alles in elkaar over, en alles door elkaar heen.

► Het zijn de vrouwen die uiteindelijk de show stelen.

AMSTERDAM Bij het applaus na ruim zes uur toneel, staan er meer medewerkers voor, achter en tussen de coulissen dan acteurs op het podium. Aan de voorstelling *Romeinse Tragedies* van Toneelgroep Amsterdam doet dan ook een leger aan technici, muzikanten, cameramannen, grimeurs, kappers, cateringmedewerkers en decorsjouwiers mee. Zij delen na afloop allemaal in het applaus, want hun aandeel in deze megaproductie is onontbeerlijk.

Romeinse Tragedies – een smelting van de Shakespeare-stukken *Coriolanus*, *Julius Caesar* en *Antoniüs* en *Cleopatra* – is vooral een triomf voor de techniek en hoe die hier wordt ingezet om oude verhalen opnieuw te vertellen. Regisseur Ivo van Hove en zijn vormgever Jan Versweyeld hebben met dit project een nieuw en indrukwekkend hoofdstuk geschreven in hun voortdurende zoektocht naar een nieuwe theatertaal.

Romeinse Tragedies gaat daarin weer een stap verder dan hun vorige producties als *Opening Night*, *Scènes uit een huwelijk* en *Koppen*. Ook daarin werd het theater niet meer ingedeeld in een podium voor de spelers, en de zaal voor het publiek. In deze productie loopt opnieuw alles in elkaar over, en door elkaar heen. Bovendien worden door een geavanceerde geluids- en videoteknik alle zintuigen optimaal benut, zowel van de spelers als van de toeschouwers. Geen plekje in de schouwburg blijft verborgen, geen trillend ooghaartje van een speler verstopt.

Tijdens *Romeinse Tragedies* kan het publiek gaan en staan waar het wil. Op het podium zijn loungeplekken ingericht waar soms de spelers bivakkeren. Daar staan ook de bars voor eten en drinken – zes uur zonder pauze is lang, en er moet ook gegeten worden. Zo kan je tijdens het strekken van de benen ineens op het podium Julius Caesar (Hugo Koolschijn) van een pastasalade (6 euro!) zien smikken, vlak voor zijn grote sterfscène.

Overal staan videoschermen. Boven het podium hangt een lichtkrant waarop verslag wordt gedaan van de voortgang in deze tragedie, maar ook van het nieuws

van vandaag. 'Groen Links wil langer zorgverlof voor vaders', lezen we bijvoorbeeld. Het publiek kan via de internethoek reageren op de voorstelling.

Het is duidelijk: meer nog dan een klassieke theatervoorstelling wil *Romeinse Tragedies* een happening zijn, een evenement, een totaalbeleving. Dat is het dan ook geworden, en hoe. Verbluffend al die techniek, die aaneenschakeling van scènes, die geoliede infrastructuur, al die trouvailles!

Maar het gaat allemaal wel ten koste van de inhoud. De drie stukken gaan, hoe verschillend ook, over de verhouding tussen het persoonlijke en het politieke. In dit geval ten tijde van het Romeinse rijk, maar dat zou evenzeer voor het hier en nu kunnen gelden – van de gewelddadigheden in de Gazastrook, tot en met de karaktermoorden in de VVD.

De voorstelling heeft de pretentie de mechanismen achter het politieke bedrijf bloot te leggen, maar doet dat slechts ten dele. Wat een gedoe met die oververhitte mannen, die veldslagen, die wijdlopige plots, dat gekonkel en die corruptie, die retorica, die krijgstaal. Het zal wel vloeken in de kerk zijn, maar zeker *Coriolanus* en *Julius Caesar* zijn in wezen saaie, logge stukken waarin de taal veel belangrijker is dan de psychologische handeling.

Misschien is het dus juist wel een verdienste van Van Hove en zijn team dat zij van dit stugge materiaal deze enerverende multimediashow hebben gemaakt. Met vijftien acteurs, voornamelijk mannen in grijze pakken – snelle, opgefokte jongens die rennen van conferentiezaal, naar vergaderzaal, naar persconferentie.

Het zijn de vrouwen die uiteindelijk deze show stelen. Afgezien van de aanstellerij van Renée Folk (Cassius) spelen Frieda Pittoors en Chris Nietvelt met hart en ziel door alle technische emballage heen. Pittoors is als de wanhopige moeder van Coriolanus even aan-

grijpend als geslepen. Chris Nietvelt speelt als vanzelfsprekend Cleopatra en maakt daarvan een tragédienne pur sang. Ze trekt alle registers van de vrouw open: de verliefde, de jaloeze, de valse, de gekwelde, de treurende, de rouwende. Totdat zij tenslotte buitengewoon teatraal voor de dood kiest, met een gevaarlijk kronkelende, echte slang in haar armen. Huiveringwekkend theater.

Hein Janssen

Romeinse Tragedies van Shakespeare door Toneelgroep Amsterdam. Regie Ivo van Hove. In Stadschouwburg Amsterdam t/m 23 juni en van 9 t/m 26 augustus.

Marathons in het theater: minstens 6 uur

Romeinse Tragedies is met een speelduur van 6 uur niet de enige theatermarathon die in Nederland is opgevoerd. Peter Brook en Ariane Mnouchkine (Théâtre du Soleil) zijn de aartsvader- en moeder van de marathon in het moderne theater. Zij voerden Indiase en Griekse spektakels op die één tot twee dagen duurden.

Shakespeare nodigt ook uit tot estafette-toneel: Luk Perceval maakte in 1997 het memorabele *Ten Oorlog!* waarvoor Tom Lanoye de Rozenoorlogen opnieuw bewerkte. 12 uur, met eten tussendoor. Bijna net zo lang duurde *Tantalus* van De Appel, en dat is dit gezelschap zo goed bevallen dat komend seizoen de Odyssee als marathon wordt opgevoerd. Misschien wel een van de mooiste marathons in het recente verleden: *Angels in America* waarmee Guy Cassiers bij het Ro Theater zijn debuut maakte. Het toneelwerk van Alan Ayckbourn leent zich kennelijk ook bij uitstek voor langdurige sessies: Het Nationale Toneel speelde *Huis & Tuin* (6 uur) en Toneelgroep Amsterdam *Kruistochten* (5 uur).

Maar korter dan 6 uur telt eigenlijk niet meer mee.

Chris Nietvelt en Marieke Heebink. Foto Jan Versweyveld